

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV TA‘LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
HUZURIDAGI KASBIY TA‘LIM AGENTLIGI
KASBIY TA‘LIMNI RIVOJLANTIRISH INSTITUTI**

**O‘RTA MAXSUS VA KASBIY TA‘LIM TASHKILOTLARI PEDAGOG
KADRLARINI ATTESTATSIYADAN O‘TKAZISH UCHUN
FAVQULODDA HOLATLAR TIBBIYOTI FANIDAN MALAKA TEST
SINOVI TOPSHIRIQLARI SPETSIFIKATSIYASI**

Toshkent – 2026

O‘RTA MAXSUS VA KASBIY TA’LIM TASHKILOTLARI PEDAGOG KADRLARINI ATTESTATSIYADAN O‘TKAZISH UCHUN FAVQULODDA HOLATLAR TIBBIYOTI FANIDAN MALAKA TEST SINOVI TOPSHIRIQLARI SPETSIFIKATSIYASI

I. Maqsad

Mazkur test varianti tafsilotining maqsadi kasbiy ta’lim fanlarini bilish darajasini baholashning malaka toifalarini berish test tizimi doirasida Favqulodda holatlar tibbiyoti talabgorlarining bilim darajasini aniqlash va sertifikatlash uchun qo‘llaniladigan test varianti formati (topshiriqlar soni, turi, vaqt me’yori), fan mazmuni tarkibi, kognitiv ko‘nikma darajalari, baholash mezonlari va talabgorlarning tayyorgarlik darajasiga qo‘yiladigan talablarni belgilashdan iborat.

II. Me’yoriy asoslar

1.O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2021-yil 17-sentabrdagi **“Maktabgacha, umumiy o‘rta, o‘rta maxsus, professional va maktabdan tashqari ta’lim tashkilotlari pedagog kadrlarini attestatsiyadan o‘tkazish tartibini takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”**gi 572-sonli Qarori.

III. Baholash qamrovi: mazmun sohalari

1. Tinchlik davridagi favqulodda vaziyatlar haqida tushuncha. F.V.D.T nizomi qonunlari. Favqulodda vaziyatlarda shikastlanganlarga shifokorgacha bo‘lgan tez tibbiy yordam ko‘rsatishni tashkil etish;

2. Tabiiy va texnogen tushdagi favqulodda vaziyatlarda fuqarolarga tibbiy yordamni tashkil etish. Xalqaro terrorizm tushunchasi, turlari. Terroristik akt sodir etilganda aholi harakati;

3. O‘tkir zaharlanishlarda zararlanganlarga shoshilinch tibbiy yordam ko‘rsatishni tashkillashtirish. O‘ta xavfli kasalliklar o‘choqlarida epidemiyaga qarshi anitariya-gigiyena chora- tadbirlari;

4. Radiatsiyadan shikastlanishda birinchi tibbiy yordam va shifokorgacha bo‘lgan yordamni ko‘rsatish xususiyatlari.

IV. Baholanadigan mazmun sohalar va konstruktlar

T/r	Mazmun sohalar	Konstruktlar	Testlar soni
1	<p>Tinchlik davridagi favqulodda vaziyatlar haqida tushuncha. F.V.D.T nizomi qonunlari.</p> <p>Favqulodda vaziyatlarda shikastlanganlarga shifokorgacha bo'lgan tez tibbiy yordam ko'rsatishni tashkil etish</p>	<p>Favqulodda vaziyatlar, halokatlar haqida asosiy tushunchalarni biladi. Favqulodda vaziyatlar tasnifi, turlari, kelib chiqish sabablari, manbalari, Sog'liqni saqlash tashkilotlarining favqulodda vaziyatlarda vazifalari, "Qizil yarim oy" jamiyatining aholi va hududlarni muhofaza qilish bo'yicha vazifalari haqida tushunchalarga ega. Respublika shoshilinch tibbiy yordam Ilmiy Markazi (RShTYoIM) va uning viloyatlardagi filiallari haqida ma'lumotga ega bo'lishi lozim. Ommaviy shikastlar vaqtida shikastlanganlarni izlash, topish, qutqarish, tibbiy saralash va evakuatsiya qilish qoidalarini biladi va qo'llay oladi. Tibbiy evakuatsiya bosqichlarini biladi va qo'llay olishi lozim. Favqulodda vaziyatlarda jarohatlanish turlari, ularda qon oqishi turlari, sabablari va belgilarini biladi. Arterial, venoz, kapillyar, parenximatoz qon oqishlarining belgilarini farqlaydi. Qon oqishni to'xtatish xususiyatlari, usullari, qonun- qoidalarini biladi va qo'llay oladi. Qon ketishining asoratlarini biladi, gemorragik shok, o'tkir qon yetishmovchiligi, belgilari, oqibatlari haqida ma'lumotga ega bo'lishi lozim</p>	9 ta
2	<p>Tabiiy va texnogen tushunchasi, turlari. Terroristik akt sodir etilganda aholi harakati</p> <p>fuqarolarga tibbiy yordamni tashkil etish. Xalqaro terrorism turlari. Terroristik akt sodir etilganda aholi harakati</p>	<p>Tabiiy (yer qimirlashi, suv toshqinlari, sel, ko'chkilar, dovul, to'fon) va texnogen (Yong'in, portlash, zarba to'lqini, kuyish, elektr tokidan jarohatlanish) tushunchalari haqida asosiy tushunchalarni biladi va ularni farqlay oladi. Ularda kuzatiladigan odam hayoti va sog'lig'iga xavf tug'diradigan holatlar va jarohatlar (qon ketish, yumshoq to'qimalar jarohati, suyak chiqishi va sinishi, uzoq vaqt bosilib qolish sindromi - "Krash" sindromi, cho'kish, markaziy nerv sistemasi tomonidan o'zgarishlar, koma, travmatik shok, talvasa sindromi)ni biladi, shoshilinch yordam ko'rsata olishi lozim.</p> <p>Terrorizm rivojlanish tarixi, turlari, xalqaro terrorism, terrorchi, garovga ushlab turilgan shaxs tushunchalari, terrorchilikning maqsadlari, terrorchilik aktlarini o'tkazishda qo'llaniladigan vositalar haqida tushunchalarga ega. Terrorchilik holati sodir etilganda aholining xatti-harakati, tibbiy yordamni tashkil qilish qoidalarini biladi va amalda qo'llay olishi lozim</p>	23 ta

3	O'tkir zaharlanishlarda zararlanganlarga shoshilinch tibbiy yordam ko'rsatishni tashkillashtirish. O'ta xavfli kasalliklar o'choqlarida epidemiyaga qarshi anitariya-gigiena chora- tadbirlari	Zaharlanish tushunchasi, turlari, maishiy, tasodifiy zaharlanish haqida ma'lumotga ega bo'ladi. Hayotda ko'p uchraydigan zaharlanishlar (dori preparatlaridan, alkogoldan, narkotik moddalardan, oziq-ovqatlardan, kislota va ishqorlardan, ilon chaqishi, hayvon tishlashi, zaharli hashoratlar chaqishi) oqibatida kelib chiqadigan klinik belgilarini biladi va farqlaydi, shoshilinch tez tibbiy yordam ko'rsatish qoidalarini biladi va qo'llay oladi. O'tkir zaharlanishlarning oldini olishga yo'naltirilgan chora-tadbirlarni biladi va qo'llay oladi. Evakuatsiya detoksikasiya choralari qo'llay olishi lozim. Epidemiya, epidemiologik jarayon, inkubatsiya davri tushunchalarini biladi va farqlaydi. Epidemik o'choqlarning tibbiy- taktik tavsifini biladi. Yuqumli kasalliklar paydo bo'lishi va tarqalishi xavfini kuchaytiradigan omillarni farqlaydi. Dezinfeksiya, dezinseksiya, deratizatsiya tushunchalarini, ularni o'tkazish qoidalarini va barcha usullarini biladi va qo'llay oladi. Favqulodda vaziyatlarda epidemiyaga qarshi chora-tadbirlarni qo'llay olishi lozim. Infeksiya manbalarini zararsizlantirish usullari, infeksiya o'tish yo'llarini uzib qo'yish tadbirlari bilishi, qo'llay olishi lozim. O'ta xavfli infeksiyalar, ulardan muhofazalanish vositalarini farqlashi va qo'llay olishi lozim. Infeksiya o'choqlarini zararsizlantirish ko'nikmalariga ega bo'lishi lozim. Infeksiyaga qarshi dori vositalari va ularni qo'llash olishi lozim. Observatsiya va karantin ishlarni o'tkaza olishi lozim	4 ta
4	Radiatsiyadan shikastlanishda birinchi tibbiy yordam va shifokorgacha bo'lgan yordamni ko'rsatish xususiyatlari	Radiatsiyadan zararlanganlarni qidirib topish, qutqarish, saralash, shoshilinch va shifokorgacha yordam berish ko'nikmalariga ega bo'lishi lozim. Maxsus gazniqoblar, respirator, niqoblardan foydalanish ko'nikmasiga ega bo'lishi lozim. Maxsus kiyimlar: kombinezon, maxsus yoping'ich (plash nakidka), rezina qo'lqoplar, etiklardan foydalanish qoidalarini bilishi va qo'llay olishi lozim.	4 ta

V. Baholanadigan kognitiv ko'nikmalar va taqsimoti

T/r	Kognitiv daraja	Izohi	Ulushi (%)
1.	Bilish	Fanga doir nazariy ma'lumotni, atama va qoidalarni eslab qolish, tushunish, nazariy jihatdan tahlil qila olish	20%

2.	Qo‘llash	O‘zlashtirgan nazariy bilim va tushunchalarni yangi kontekstlarda (ta’limiy, muammoli vaziyat va pedagogik-psixologik holatlarda) ishlata olish	60%
3.	Mulohaza qilish	Muayyan faktlar, dalillar va normalarni mantiqiy bog‘liq tarzda tahlil qilib, jarayonlarning ketma-ketligini farqlab, vaziyatni analiz qilib, xulosalar chiqara olish	20%

VI. Test turlari va taqsimoti

T/r	Test turi	Izohi
1.	Y1	To‘rtta variantdan bittasi to‘g‘ri bo‘lgan muqobil javobli yopiq test
2.	Y2	Tartiblangan bir nechta javoblardan to‘g‘rilarini topishni talab qiladigan muqobil javobli yopiq test
3.	Y3	Moslashtirishni talab qiladigan yopiq test
4.	Y4	Gap yoki jarayonlarni to‘g‘ri ketma-ketlikda joylashtirish talab etiladigan yopiq test

VII. Baholash mezoni va ajratilgan vaqt

Test topshiriqlari umumiy 80 ball bilan baholanadi.

Har bir to‘g‘ri javob 2 ball, noto‘g‘ri javob esa 0 ball bilan baholanadi.

Test topshirig‘ini bajarish uchun 80 daqiqa vaqt me‘yori belgilanadi.

VIII. Imtihan tartibi

Taqiqlangan vositalar: imtihan vaqtida mobil telefon, aqlli soat, planshet yoki elektron eslatmalardan foydalanish qat’iyan man etiladi.

Axloq va intizom: nusxa ko‘chirish, yordam so‘rash yoki yordam berish, imtihan davomida gaplashish, ruxsatsiz chiqish kabi holatlar taqiqlanadi.

Nazoratchi qoidabuzarlikni aniqlaganda, uni rasmiylashtirib, tinglovchini testdan chetlashtiradi va natijasi bekor qilinadi.

IX. Tavsiya etilgan adabiyotlar

1. Y.Allayorov, Y.Tojiboyev “Favqulotda vaziyatlarda tez tibbiy yordam asoslari” Toshkent “Ilm Ziyo” 2009 yil

2. A.K.Jamolov, B.N.Toshmamatov, N.J.Ro‘ziyeva, M.A.Rasulova.”Tez tibbiy yordam va favqulotda holatlar tibbiyoti. Toshkent “Nurli qalblar” 2024 yil.

3. Y.Allayorov, Y.Tojiboyev “Favqulotda vaziyatlarda tez tibbiy yordam asoslari” Toshkent “Ilm Ziyo” 2007 yil

4. Y.Allayorov, Y.Tojiboyev “Favqulotda holatlar tibbiyoti” Toshkent, Ilm Ziyο nashriyoti, 2012 yil.

**Eslatma: test topshiriqlari mazmuni tavsiya etilgan adabiyotlarda aks etgan mazmun, tamoyil va yondashuvlar bilan moslashtiriladi, ammo test topshiriqlari to‘g‘ridan - to‘g‘ri manbalardan olinmaydi. Malaka sinoviga tayyorgarlik ko‘rish jarayonida tavsiya etilgan adabiyotlar eslab qolish manbai sifatida xizmat qilishdan ko‘ra, umumiy kasbiy tayyorgarlikni mustahkamlashga qaratilgan.*